



04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

Голові
Комітету Верховної Ради України з
питань правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ
karchemska@rada.gov.ua

Шановний Сергію Костянтиновичу !

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

У Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 182 Кримінального процесуального кодексу України щодо можливості звернення в дохід держави застави щодо якої слідчим суддею, судом не було вирішено питання про її повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю» (реєстр № 7705 від 29.08.2022).

Вашим листом від 01.09.2022 р. до НААУ запропоновано висловити правову позицію щодо цього законопроекту. Комітетом з кримінального права та процесу НААУ було здійснено правовий аналіз вказаного проєкту.

На даний час положеннями Кримінального процесуального кодексу України не врегульовано питання щодо застави, яка не була звернена в дохід держави та не повернена підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю після припинення дії цього запобіжного заходу у зв'язку з відсутністю заяви зазначених осіб про її повернення. Ураховуючи викладене, існує необхідність врегулювати зазначене питання на законодавчому рівні шляхом внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України.

Законопроектом пропонується встановити, що застава щодо якої слідчим суддею, судом не вирішено питання про її повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю протягом чотирьох років з дня набрання законної сили ухвалою слідчого судді, суду про зміну або скасування запобіжного заходу у вигляді застави, ухвалою суду про закриття кримінального провадження, вироку суду, звертається в дохід держави.

НААУ не підтримує цю законотворчу ініціативу, вважає її такою, що підлягає доопрацюванню і не може бути спрямованим для голосування у подібній редакції.

Додаток:

- Зауваження до Законопроекту № 7705 від ~~29.08.2022~~ року на 2 арк.

З повагою

Голова Національної асоціації адвокатів Україна
Ради адвокатів України

[Підпис] Лідія ІЗОВІТОВА



Зауваження та пропозиції Національної асоціації адвокатів України до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 182 Кримінального процесуального кодексу України щодо можливості звернення в дохід держави застави щодо якої слідчим суддею, судом не було вирішено питання про її повернення підозрюваному, обвинуваченому, заставодавцю» (реєстр. № 7705 від 29.08.2022).

Ознайомившись зі змістом проекту, Національна асоціація адвокатів України вважає за необхідне звернути увагу на наступне.

Відповідно до ст. 2 КПК України завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Згідно зі ст. 7 КПК України зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, окрім інших, відносяться: верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; забезпечення права на захист; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень; змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.

Аналогічно статтею 129 Конституції України закріплено, що суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. Цією ж статтею визначено основні засади судочинства, які знайшли своє відображення і у відповідних приписах Кримінального процесуального закону.

Частиною 1 ст. 8 КПК України передбачено, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Окрім того, відповідно до ч. 1. ст. 9 КПК України під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

Статтею 10 КПК України передбачено принцип рівності перед законом та судом.

Відповідно до ч. 1. ст. 20 КПК України підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, **брати особисту участь у кримінальному провадженні**, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

Згідно ч. 3.ст. 21 КПК України **кожен має право на участь у розгляді в суді будь-якої інстанції справи, що стосується його прав та обов'язків, у порядку, передбаченому цим Кодексом.**

Статтею 22 КПК України передбачено, що кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав, свобод і законних інтересів засобами, передбаченими цим Кодексом.

На сьогодні Європейським судом з прав людини сформовані вже сталі підходи до розуміння принципу змагальності як однієї з базових гарантій права особи на справедливий суд, що може та, певно мірою, повинна враховуватися судами України при розгляді справи та винесенні рішень.

Принцип змагальності прийнято розглядати як основоположний компонент концепції «справедливого судового розгляду» у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції, що також включає споріднені принципи рівності сторін у процесі та принцип ефективної участі.

Фактично, пропонуючи внесення змін до кримінального процесуального законодавства України, в частині самостійного ініціювання питання судом про звернення застави в дохід та його вирішення **без участі підозрюваного, обвинуваченого, заставодавця**, держава стикнеться з автоматичним порушенням засади змагальності сторін у кримінальному провадженні. І це призведе в подальшому до появи обґрунтованих скарг до Європейського Суду з прав людини, у випадку задоволення яких витрати з державного бюджету стануть більшими, оскільки на виконання рішень Суду громадяни України будуть отримувати відповідне відшкодування.

Більше того, стаття 130 Конституції України, враховуючи незалежність суддів, покладає саме на державу обов'язок із забезпечення фінансування та належних умов для функціонування судів і діяльності суддів. Покладання на суди обов'язку поповнювати Державний бюджет України задля забезпечення фінансування власної діяльності і буде яскравим свідченням порушення засади їх незалежності.

Слід також додати, що у сучасній судовій практиці України запобіжний захід у вигляді застави, як правило, обирається на початку досудового розслідування – одразу після повідомлення про підозру. При цьому, строк досудового розслідування, судового розгляду в першій інстанції, перегляду вироків в апеляційному порядку (коли оскаржувані вирoki ще не вступили в силу) може сумарно перевищувати запропонований законодавцем строк у чотири роки з дня набрання законної сили ухвалою слідчого судді про обрання підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді застави. Особливо це стосується провадження в справа про корупційні злочини, злочини в сфері господарської діяльності та інші складні кримінальні правопорушення із значною доказовою базою та кількістю обвинувачених.

З огляду на це слід врахувати, що саме на державу покладено забезпечення розумних строків судового розгляду. Відтак фактично в запропонованому законопроекті міститься пропозиція карати ще не засуджену особу (а інколи і заставодавця, що взагалі не причетний до вказаного кримінального правопорушення) за незабезпечення державою (в особі сторони обвинувачення та суду) таких розумних строків.

З урахуванням викладеного вважаємо, що зареєстрований за № 7705 від 29.08.2022 проект Закону України підлягає доопрацюванню і не може бути спрямованим для голосування у подібній редакції.

**Зауваження підготували члени Ради Комітету з кримінального права та процесу НААУ Армен Несесерян та Гончаров Михайло.*